

זה הדדדד

زوهديرك ZO HADEREKH

גיליון 51, 28 בדצמבר 2011

שנה חדשה – עושר ישן

דו"ח אדוה קובע: הפערים הולכים ומתרחבים • הצמיחה טובה לבעלי ההון, ואילו רוב הציבור נותר הרחק מאחור

כלומר, מיליון ש"ח בחודש. סכום זה גדול פי 114 מן השכר הממוצע במשק. עשר שנים קודם לכן, ב-2000, הסכום המקביל היה גבוה "רק" פי 49 מן השכר הממוצע. נתונים אלה מעמידים את ישראל במקום גבוה בדירוג האי-שוויון בארצות ה-OECD. אך בעוד שבארצות אלו, גדל מדד האי-שוויון בשיעור ממוצע של 4.3% (מאז אמצע שנות ה-80), הרי שב ישראל הגידול הוא 13.8%. נתוני חלוקת ההכנסות בעשור האחרון סותרים גם את הטענה של נתניהו וכלכלני האוצר, לפיה הצמיחה תיטיב "בסופו של דבר" עם כולם. התוצר המקומי הגולמי (תמ"ג) בשנת 2010 היה גבוה ב-36% מזה של שנת 2000, אך מי שהרוויח מכך – היו בעיקר העשירים ביותר.

דרושה חשיבה אחרת

הדו"ח של מרכז אדוה עוזר לחשוף, עד כמה מוטעית התפיסה לפיה, למען תועלת הציבור בכלל, יש להפריט חברות פרטיות, להפוך שירותים חברתיים (כמו בריאות, חינוך ותעסוקה) לסחורה הנסחרת בשוק, ולהפחית את המסים שמשלמים העשירים. תפיסה זו שהנחתה את ממשלות ישראל – הן בראשות הליכוד והן בראשות קדימה – אומנם הובילה לשיעור צמיחה גבוה, אולם, כפי שמסתבר מהנתונים שפורסמו, מי שנהנו מפירותיה של צמיחה זו הן כמעט רק משפחות ההון, ושכבה דקיקה של אנשי עסקים הסמוכה לשולחנם. לכן, דרושה חשיבה אחרת. כזו המחייבת את המדינה לקחת אחריות על צרכיהם ורווחתם של אזרחיה, ובפרט של המוחלשים מביניהם (ילדים, קשישים, חולים). דרושה לנו חשיבה חברתית מתקדמת, סוציאליסטית, ששמה במרכז לא את ה-1% העליון, אלא את כלל העם, את ה-99% שמניעים באמת את הכלכלה.

בקיץ האחרון, הפגינו מאות אלפי ישראלים ברחובות, בדרישה לצדק חברתי: צעירים המתקשים לשלם את מחירי השכירות המטורפים הפגינו למען דיור ציבורי נגיש, איכותי ובר-השגה; עובדי קבלן, המועסקים ללא זכויות, דרשו לשים סוף לשוק העבודה הפוגעני; הורים צעירים, המוציאים הון תועפות על גני-ילדים, דרשו חינוך חינם.

המחאה החברתית, ממנה יצאו קולות רבים שהפנו אצבע מאשימה כלפי ממשלת הימין שבשלטון, העמידה על סדר היום את השאלה: איזו מין כלכלה אנחנו רוצים? האם אנחנו מוכנים שתפעל נגדנו?

הדו"ח "תמונת מצב חברתית – ישראל 2011", שפרסם מרכז אדוה, חושף עד כמה הכלכלה הישראלית היא כלכלה של מרוויחים ומפסידים, של מיעוט קטן שהצמיחה מיטיבה איתו, ושל הרוב הגדול שנותר הרחק מאחור.

העשירים מתעשרים

מהדו"ח עולה, כי פסגת פירמידת ההכנסות הולכת ומתרחקת משאר הפירמידה: בשנים 2000-2010, ההכנסה השנתית של רוב משקי הבית גדלה, אם בכלל, באחוזים ספורים. לעומת זאת, ההכנסה של המאון העליון (העשירון העליון של העשירון העליון) גדלה ב-19%.

עלייה זו נבעה, בין היתר, מהגידול הרב בשכר המנהלים הבכירים במשק. בקרב החברות ברשימת "תל אביב 25" (25 החברות הגדולות בבורסה), גדל שכר המנהלים הבכירים במהלך העשור ב-142%. ב-2010, עלות השכר השנתית הממוצעת של מנהל בכיר בחברה הכלולה ברשימת "תל-אביב 25" גדלה ב-30% בהשוואה ל-2009, ועמדה על 12 מיליון ש"ח בשנה,

מכתבים למערכת

איך נבטיח ייצוג הולם?

אור שי במאמרו ("מזרחי בהיכל הצדק", "זו הדרך", 21.12) מציין כי מעולם לא קרה שניהן בבית-המשפט העליון יותר משופט מזרחי אחד, וכך גם בנוגע לשופטים ערבים. ועל אף זאת, לדעתו יש להמשיך בנוהג לפיו משוריי מושב אחד בביהמ"ש לערבים, ומושב אחד למזרחים. הדרישה להעדפה מתקנת ולהגברת ייצוג הולם, המוזכרת במאמרו, היא מוצדקת, אך היא לא תוגשם באמצעות שריון מקומות עבור כל מיעוט (ומה בדבר מיעוטים אחרים – הומוסקסואלים? עולים מחבר המדינות? קיבוצניקים?). ייתכן שצריך לשנות את הליך מינון והערכת המועמדים. ייתכן שצריך לשנות את הליך איתור המועמדים. אולי יש להעניק נקודות זכות למועמדים בעלי "שונות תרבותית". אך לדעתי, הדרך המוצלחת ביותר לשנות ולהשפיע על הרכב בית המשפט, היא להשפיע על הרכב הגוף שבוחר את שופטי בית המשפט. כלומר – להשפיע על הרכב הכנסת והממשלה. עוד חוקים, כללים ושריונים עלולים להיות רק עלה התאנה, אשר יכשיר את המשך המצב הקיים.

אורי סבח, משגב

גרומיקו והחלטת האו"ם

רשימתו של בנימין גונן "הקומוניסטים והחלטת החלוקה" ("זו הדרך", 30.11), הביאה חומר רב ערך על ההתמודדות של המפלגה הקומוניסטית עם ההתפתחויות הפוליטיות ב-1947. לדעתי, אי-אפשר להבין את המצב באותה תקופה, מבלי לתת מקום ראוי לעמדה של ברית-המועצות. האסון הנורא של טבח 6 מיליון יהודים בידי הנאצים וגורל שארית הפליטה העסיקו, קודם-כל, את דעת הקהל ואת ההנהגה בברה"מ. הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית של ברה"מ הקדיש לנושא דיון מיוחד, שמסקנותיו הובאו לידיעת הציבור בעולם. גישה זו הובילה לנאומו ההיסטורי של אנדרי גרומיקו, שר החוץ הסובייטי. גרומיקו הדגיש בנאומו את האסון שהמיטו הנאצים על העם היהודי ואת החובה לדאוג לאלה שניצלו מהתופת. והמסקנה שהוא הציע הייתה – סיום המנדט הבריטי והקמת שתי מדינות עצמאיות, יהודית וערבית, בשטחה של פלשתינה המנדטורית. ברה"מ, שהכירה בישראל דה יורה יומיים לאחר הכרזת העצמאות, חתרה לכך, שישראל תהיה עצמאית ונייטראלית ושיתקיימו יחסי שלום והבנה הדדית בינה לבין המדינה הפלסטינית והמדינות הערביות השכנות. לא כך נהגה ארצות-הברית בראשות הנשיא טרומן, שתמכה בעמדת בריטניה, שהייתה נגד עצמאות העמים. זמן קצר לאחר הקמת המדינה, ממשלת בן-גוריון הפנתה עורף הן לשלום והן לברית-המועצות, והזדרזה להציע חיילים ישראלים למלחמה שניהלה ארה"ב בקוריאה.

עוזי בורשטיין, תל-אביב

מעוניינת לקבל הביתה את "זו הדרך"?

שלחו שם וכתובת אל: info@maki.org.il
המשלוח ללא תשלום.

תרומות לפקודת מק", ת"ד 26205, תל-אביב 61261,
יתקבלו בברכה.

דברים בשם אומרם

גנרל, לטנק שלך יש חסרון: הוא צריך נהג

"גנרל בחונטה הצבאית המצרית התעקש שחיילים לא השתמשו בכוח נגד המפגינים הלא-חמושים, בסוף השבוע העקוב מדם בקהיר, שבו נהרגו 11 בני אדם. דבריו לא היו זוכים לתהודה גדולה, אלמלא הוא גם אמר ש-יש לשרוף את המפגינים בתנורים של היטלר".

(סוכנות הידיעות הצרפתית, 20.12)

הצבעת ציפי – קיבלת שנלר (1)

"המתנגדים לבניית אלף יחידות דיור חדשות מעבר לקו הירוק מקריבים אינטרס לאומי-ציוני מובהק, לצרכים פוליטיים צרים ופוסט-ציוניים. היכולת לקדם הסדר מדיני... אסור שתעבור בדרך המנטלית הגלותית של חלק מאיתנו".

(ח"כ עתניאל שנלר, סיעת קדימה, "הארץ", 19.12)

הצבעת ציפי – קיבלת שנלר (2)

"ראוי היה שאנו, חברי האופוזיציה, נגן על לגיטימיות הבנייה בגילה, הר חומה וברמת אשכול, ובמקביל נגנה את סרבנותו של אבו-מאזן לנוכח ידו המושטת של רה"מ".

(ח"כ עתניאל שנלר, סיעת קדימה, "ערוץ 7", 22.12)

הצבעת ציפי – קיבלת ציפי

"לא כל המתנחלים שותפים לאידיאולוגיה הקיצונית. אבל אלו שכן, רוצים לכפות עלינו – הרוב הציוני – את האידיאולוגיה שלהם בדרכים אלימות, גם בפגיעה בדבר החשוב לנו ביותר בחברה הישראלית: צה"ל".

(ח"כ ציפי לבני, על הדבר החשוב ביותר, "ערוץ 7", 13.12)

החלום האמריקאי נגוז

"מסקר שערך מכון המחקר פיו (Pew) בארה"ב, עולה כי 77% מהאמריקאים מאמינים שיותר מדי כוח נמצא בידי מעט עשירים ותאגידים, ו-61% מהנשאלים אמרו, כי המערכת הכלכלית בארה"ב מפלה לטובה את העשירים באופן לא הוגן. בנוסף, הסקר מצא כי אמריקאים רבים כבר לא מאמינים בחלום האמריקאי, שלפיו כל אחד יכול להצליח אם יעבוד קשה – 40% מהמשיבים בסקר התנגדו לטענה זו".

(דה מארקר, 18.12)

חלוקה צודקת של נטל הפליטים האפריקאים

"יש לבצע חלוקה צודקת של נטל הפליטים. לשלוח קבוצות של פליטים למגורים בסביון וברמת-אביב, בכפר שמריהו ובקיסריה... ישתקעו הפליטים בשכונות המסוגלות להבטיח להן קליטה רכה, יותר מאשר שכונות העוני".

(הגברת מירי רגב, סיעת הליכוד, "מעריב", 14.12)

שלחו לנו דברים בשם אומרם: info@maki.org.il

מקיפוח והדרה – לשיתוף והכרה

כנס בנצרת דן בבעיות ההשכלה הגבוהה בחברה הערבית בישראל

אוניברסיטת תל-אביב

נגד

"משטרה חשאית באוניברסיטת תל-אביב", כך אומרים סטודנטים ומרצים באוניברסיטה, בעקבות חשיפת פרשה של רדיפה והתנכלות מצד ההנהלה כלפי סטודנטים שתכננו לקיים פעולות למען צדק חברתי בקמפוס.

הסטודנטים, שפעלו בקיץ האחרון במסגרת מחאת האוהלים, תכננו להשתלט על הספרייה המרכזית באוניברסיטה, ספריית סוראסקי, ולהתבצר בה, תוך פרסום רשימת דרישות, המופנות לאוניברסיטה, לעירייה ולמדינה.

"אני שוכר דירה בת"א, ובעיר הזו אין שום פיקוח על מחירי השכירות", אומר **דן ואלפיש**, נציג מטעם תא חד"ש במועצת אגודת הסטודנטים, ופעיל בהתארגנות החדשה. לדבריו, ההתארגנות תיאבק למען הבטחת דיור ציבורי, כמו גם למען הורדת שכר הלימוד הגבוה, נגד תהליכי הפרטה, ולמען הגנה על זכויות עובדים, ובמיוחד – עובדי קבלן.

יוזמת ההשתלטות על הספרייה, שכונתה "מבצע סוראסקי", סוכלה בידי מחלקת הביטחון של האוניברסיטה. הקבוצה, שמנתה בינתיים כחמישים פעילים, העלתה סרטון לאתר יו-טיוב, ובו קריאה לסטודנטים להצטרף למאבק.

תגובת האוניברסיטה לא איחרה לבוא: חמישה סטודנטים קיבלו מכתבי אזהרה מהאוניברסיטה, בהם נאמר, שאם ישוּבו לקיים אירועי מחאה, ללא תיאום עם מחלקת הביטחון – יינקטו נגדם צעדים משמעתיים. במחלקת הביטחון נאמר להם, שמתנהל מעקב אחר חשבונות פייסבוק של פעילים.

הנהלת האוניברסיטה לא הסתפקה בזה, אלא אף שלחה מכתב למרצים, ובו היא מבקשת את עזרתם בזיהוי הסטודנטים המופיעים בסרטון, ובהסגרת פרטיהם לידי מחלקת הביטחון. לאחר שהמעשה עורר סערה ציבורית, פרסמה האוניברסיטה הודעת התנצלות רפה...

ביום ד' (28.12) בכוונת קבוצת "מבצע סוראסקי" להפגין למען הורדת שכר הלימוד, תחת הכותרת "אוניברסיטה לעם או אוניברסיטה בע"מ". "הדרישה הבסיסית היא להוציא מהאוניברסיטה את ההיגיון של השוק, ולהפוך אותה לאיכותית, ציבורית ונגישה", אמר ואלפיש.

"הפערים בהשכלה הגבוהה חוסמים את המינוף הכלכלי והאקדמי של סטודנטים ערבים" – כך לדברי מארגני כנס "ההשכלה הגבוהה בחברה הערבית 2011", שהתקיים בנצרת (17.12). הכנס אורגן במשותף בידי "חיראק", מרכז לקידום השכלה גבוהה בחברה הערבית, "דיראסאת", מרכז למשפט ולמדיניות, וועדת המעקב לענייני החינוך הערבי.

מיעוטים – למקצועות החופשיים

לפי מחקר שהוצג בכנס, כ-90% מהעבודות לתארים מתקדמים של סטודנטים ערבים במדעי החברה, עוסקות בציבור הערבי בישראל, אלא ש-75% מתזות המאסטר ו-70% מהדוקטורטים הם מחקרים כמותיים, ולא איכותניים.

המחקר, שערך **מוהנד מוסטפא** ממרכז "דיראסאת", מתבסס על סקירת 2,725 תזות ודוקטורטים במדעי החברה באוניברסיטת חיפה, מתחילת שנות השבעים ועד שנת 2007. המקצועות הבולטים בקרב סטודנטים ערבים לתארים מתקדמים הם חינוך ופסיכולוגיה, ומיעוט מהם ממשיך ללימודים מתקדמים במדעי המדינה או בסוציולוגיה.

המחקר מציע כמה הסברים לממצאים, כגון החסמים בעולם העבודה, שמגבילים את החלופות התעסוקתיות של אקדמאים ערבים, ודוחפים אותם לעבר מקצועות חופשיים.

בנוסף מצביע המחקר על היעדר מרכז כובד אקדמאי ערבי בארץ, ועל השילוב המועט והאיטי של מרצים ערבים במוסדות להשכלה גבוהה – "גורמים המביאים את החוקר הערבי להתייחס לאוניברסיטה כאל מקום לרכישת מקצוע, ולא כמקום ליצירת ידע", מסביר מוסטפא, דוקטורנט למדעי המדינה, ומרצה במרכז ללימודים אקדמיים באור יהודה.

במל"ג לא משתפים ערבים

מארגני הכנס לא חסכו ביקורת גם מהמוסדות להשכלה גבוהה. "מל"ג הכריזה לפני כשנה על תכנית-אב להשכלה הגבוהה לאוכלוסייה הערבית, אך לא משתפת אקדמאים ומומחים ערבים", טען **רג'א זעאתרה**, מנהל "חיראק".

"הגשנו נייר עמדה מקיף, יחד עם התאחדות הסטודנטים וועדת המעקב לענייני החינוך הערבי, אבל הם לא נענו לבקשתנו להיות שותפים בגיבוש התכנית", אמר זעאתרה. "הגיע הזמן לשינוי יסודי – ממדיניות של קיפוח, פיקוח והדרה, למדיניות של שוויון, שיתוף והכרה".

הכנס, שנערך בחסות הוועד הארצי של ראשי הרשויות המקומיות הערביות, ובמעמד ראש העיר נצרת **ראמז ג'ראיסי**, דן גם במימון המוסד האקדמי החדש בעיר נצרת.

"האם ייתכן שמתוך שבע מכללות ציבוריות שיש בגליל, המוסד היחיד שאינו נהנה ממשאבים ציבוריים הוא זה שבנצרת"? תהתה ד"ר **האלה אספניולי**, יושבת ראש ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי. "אנחנו לא רוצים בידול, אבל שוויון הזדמנויות אמיתי משמעו להנהיג מדיניות של שוויון מהותי למיעוט הערבי, ובו בזמן לאפשר לו לקיים חיי אקדמיה בשפתו, במקום משלו, ולפי הצרכים שלו כמיעוט לאומי ותרבותי".

בנק ישראל אוגר דולרים, אבל מי ישלם את המחיר?

בתוך שלוש שנים, הוכפלו עתודות מטבע החוץ שבידי הבנק המרכזי. האם מדובר ב"סוגיה כלכלית" שאין בה עניין לציבור? והאם ניתן היה לעשות שימוש אחר בסכומי עתק אלה? "זו הדרך" מנסה להבין מי מרוויח מצבירת עשרות מיליארדי דולרים

שמחזיק בנק ישראל, ישנו חוב הנאמד בכ-270 מיליארד שקל. אם כך, הרזרבות במט"ח שבידי בנק ישראל משועבדות לאותם הגופים, שאין אנו יודעים מי הם בדיוק, שהלוו לבנק ישראל את השקלים לצורך רכישת הדולרים.

ההיצמדות לדולר – בחירה חשודה

אבל מדוע בנק ישראל רוכש רק דולרים? האם זה קשור בכך שפרופ' פישר הוא אזרח אמריקאי, אשר תמיד צידד באינטרסים של הקפיטליזם האמריקאי? הרי ההיגיון מכתוב התנהגות אחרת, כזו של רכישת "סל מטבעות" מגוון. הבחירה לרכוש דולרים בלבד היא מוזרה, משום שבתקופה זו הדולר איבד מערכו. כך יוצא שחובות בנק ישראל, בגין הדולרים שרכש, הולכים ותופחים. אך חמור מזה, אם הדולרים של בנק ישראל אינם בדיוק של בנק ישראל, אלא הלוואות שניתנו במשך השנים, ואם נותני הלוואות ידרשו את החזרתן בעת משבר כלכלי (מקומי או גלובלי) – מהיכן גייסו סכומי העתק? מי ישלם על ההפסדים שבהימור על הדולר? מעריכים, כי בשנה שעברה, בנק ישראל הפסיד כ-18 מיליארד דולר בגלל התחזקות השקל מול הדולר, שסבל מירידה. זהו הפסד אשר נמצא, בינתיים, "על הנייר" בלבד, אך הוא יכול להפוך ממשי במידה שהדולר ימשיך להיחלש.

מי ישלם את מחירה של מדיניות זו? התשובה ברורה: יהיו אלה אזרחי מדינת ישראל. 99% מהציבור יתרמו מהכנסותיהם, כדי שה-1% העליון יוכל להמשיך להרוויח – הודות למדיניות בנק ישראל. ישראל היא מדינה קפיטליסטית, שהתגלתה כמסוגלת לגייס עשרות מיליארדי דולר, במטרה לתמוך ביצואנים. כיצד, אם כן, ממשיכים לטעון קברניטיה, כי המדינה אינה מסוגלת לגייס סכומים נמוכים בהרבה, על מנת לפתור את בעיות הדיוור, החינוך, הבריאות, והרווחה – כולן סוגיות, שעמדו במרכז המחאה החברתית הנרחבת, בקיץ האחרון.

הבכיר בארי טאף, שהוא מנהל חטיבת השווקים בבנק ישראל, את השינויים שחלו במדיניות הבנק המרכזי.

לדבריו של טאף, בולמוס קניית הדולרים הורכב מכמה שלבים: (א) במאסר 2008, הודיע בנק ישראל על תוכנית להגדלת רמת יתרות המט"ח בכ-10 מיליארד דולר, עד לגובה של כ-35-40 מיליארד, באמצעות רכישות מט"ח בסך 25 מיליון דולר ביום; (ב) כעבור ארבעה חודשים, הגדיל הבנק את קצב רכישות המט"ח היומי ל-100 מיליון דולר; (ג) בנובמבר 2008, מסר בנק ישראל, כי ימשיך את רכישות המט"ח, עד להשגת יתרות ברמה שבין 40 ל-44 מיליארד דולר; (ד) במאסר 2009, המשיך הבנק לרכוש 100 מיליוני דולרים בממוצע ליום; (ה). באוגוסט 2009 הודיע הבנק, כי יפעל בשוק המט"ח "במקרה של תנודות חריגות בשער החליפין", וכי ינהיג מדיניות חדשה: הפסקת הרכישות הקבועות היומיות של 100 מיליון דולר, בצד המשך רכישות "לפי הצורך". טאף הציג הסבר נוסף, מדוע על בנק ישראל לאגור דולרים. לדבריו, הבנק חושש מהאיתנות הפיננסית של הבנקים הישראליים (המפורטים רובם ככולם). לכן, הבנק רוכש דולרים, כדי לשמור על "הנזילות של המערכת הפיננסית".

לדבריו: "ומה לא עשינו? אין תכנית יציאה ואין תכנית לשמירת כספי הציבור". ומה יעשה בנק ישראל בעתיד? "לפעול על פי הכלל שקבע שר האוצר לשעבר של ספרד, חיימה קרואנה: 'הצלה, הבראה, רפורמה'" (על קרואנה, ר' מסגרת). עוד הדגיש: "זה נורא לבזבז משבר. יש לפעול להמשך הרפורמות במשק".

מי משלם את מחיר רכישות המט"ח?

בתחילת המאמר שאלנו: מדוע צריכות לעניין אותנו הסיבות, בגללן בנק ישראל רוכש עוד ועוד דולרים. תשובה ראשונה כבר ניתנה: הוולת מחיר העבודה, קרי: הפיכת עבודתנו לזולה יותר. מי החליט על הוצאת סכומים הנאמדים במאות מיליארדי שקלים לצורך רכישת דולרים? מדובר בנגיד בנק ישראל, פרופ' סטנלי פישר, וחבר יועציו. ברור שבין מקבלי החלטות נמצאים גם ראש הממשלה (ושר האוצר בפועל) בנימין נתניהו, וכן שר האוצר (הזוטר) יובל שטייניץ. אך מעניין לציין, כי הממשלה לא קיבלה מעולם החלטה רשמית בסוגיה זו, והנושא אף לא הובא לשולחנה. גם הכנסת לא קיימה כל דיון בנושא.

רכישות המט"ח אינן סודיות כלל וכלל. מה שסודי הם מקורות המימון. מי מממן את רכישת הדולרים? בנק ישראל אינו מגלה בדו"חות הבנק אין אזכור למימון. האם המערכת הבנקאית המופרטת היא המקור לכספים אלה? הרי מדובר בסכומים כה גבוהים, שאמורים היו לבוא לידי ביטוי במאזני הבנקים. ואולי מדובר בתקציב המדינה? הוצאות הרכישה הן יותר גבוהות מתקציב משרד הביטחון ומתקציב משרד החינוך, שהם הסעיפים הגדולים בתקציב המדינה. למעשה, הוצאות הרכישה מתקרבות לסך כל ההוצאות בתקציב השנתי של מדינת ישראל! המימון נעשה, קרוב לוודאי, על ידי הלוואות לטווח קצר של בנק ישראל. אם זה נכון, זה אומר, שמול 75 מיליארד הדולרים

מצד אחד, המדינה רוכשת מיליארדי דולרים באמצעות הבנק המרכזי; אך מצד שני, היא נאלצת להחזיר חובות עבר, כ-600 מיליארד שקל, במסגרת תקציב המדינה.

כלכלני הבנק אומרים, כי מטרתו הראשית של בנק ישראל היא מניעת התחזקותו של השקל, ולא הגדלת הרזרבות של מטבע החוץ. ההסבר שניתן על ידי דובר הבנק המרכזי הוא:

"מדינות רבות מתערבות בתקופה האחרונה בשווקי מטבע חוץ באמצעות רכישות. סין (הממשיכה להתערב לאורך זמן), אוסטרליה, ברזיל, מקסיקו, קולומביה, דרום קוריאה, שווייץ, רוסיה, ולאחרונה גם יפן – רוכשות כולן מט"ח. חלק ממדינות אלה ואחרות, כולל פרו ותאילנד, הודיעו גם על צעדי מיסוי או מגבלות אחרות על יבוא הון של משקיעים זרים, לצד הקלות בכללי ההשקעות בחו"ל".

כאשר בנק ישראל מחליט על המדיניות שלו, על שינויים בריבית ועל רכישות מט"ח, הוא לוקח בחשבון את התועלת ואת העלות האפשרית של המדיניות.

ואולם, חשוב לציין כי התועלת נמדדת לאו דווקא במונחים כספיים: לפי החוק, בנק ישראל אינו מוסד למטרות רווח. במונחים כספיים, לפעמים מדיניותם של בנקים מרכזיים כרוכה בעלות, ולפעמים המדיניות מניבה רווחים. במידה וקיימת עלות, הרי שיש לשקול אותה למול התועלות.

כאשר בנק ישראל בולם תיסוף יתר של השקל, או מונע תנודות חריגות בשער החליפין, הוא תורם להצלחת כל המשק: לצמיחה כלכלית, להקטנת האבטלה ולגידול בתעסוקה. כאשר בנק ישראל מחזיק יתרות מט"ח ברמה נאותה – המשק כולו מפיך תועלת מחוסן כלכלי, משיפור ביציבות הפיננסית, מביטוח נגד אירועים בלתי צפויים, ומהקטנת הפגיעות של המשק למשברים שונים".

עד כאן הודעת הדובר, ממנה אפשר ללמוד לפחות שני דברים: ראשית, בעת משבר כלכלי, תם עידן ה-"א-התערבות בכלכלה" שהיה אבן יסוד של ההשקפה הניאו-ליברלית. "אנו מתערבים, כי כולם מתערבים", אומר הבנק. שנית, ולא פחות חשוב: קיימים שיקולים "שאינם נמדדים במונחים כספיים". אחד מהם הוא הורדת שער השקל לעומת המטבעות האחרים (בלשון בנק ישראל: "למנוע תיסוף יתר של השקל").

אך לא ניתן להפריד בין מטבע לבין חברה, וכאשר הבנק דואג "לבלימת תיסוף השקל", הוא דואג קודם כל לשכבה דקה במיוחד של יצואנים ובעלי הון: לאותם 200 תאגידים גדולים האחראים ליותר מ-90% מהייצוא, הנאמד ביותר מ-50 מיליארד דולר בשנה. אותם המעסיקים הגדולים מעוניינים בשקל "חלש", כדי לשלם תמורה פחותה לעבודה. לעומתם, העובדים מעוניינים בשקל "חזק", היכול לשפר את כוח הקנייה שלהם.

"לנצל את תקופות המשבר"

הייתכן שקיימות סיבות נוספות לאגירת הדולרים במרתפי הבנק? בכנס סגור שנערך במאסר השנה, תחת הכותרת "לעבור את הסערה – מדיניות בנק ישראל במשבר הפיננסי", הציג הכלכלן

מאת אפרים דויד

תחת הכותרת "יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל לחודש נובמבר 2011", פרסם דובר בנק ישראל, לפני כשבועיים, הודעה בת מספר שורות, ובה נאמר, כי "יתרות מטבע החוץ הסתכמו לסוף נובמבר 2011 בסך 75,154 מיליוני דולרים".

האם 75 מיליארד דולר שבידי הבנק המרכזי זה סכום גבוה או נמוך? עתודות המטבע שבידי בנק ישראל אינן הגבוהות בעולם. בידי סין העממית, למשל, על פי נתונים שפורסמו לפני כמה חודשים, עתודות מטבע חוץ (מט"ח) הנאמדות ב-3,179 מיליארד דולר. גם בידי ארה"ב עתודות מט"ח בשווי כ-146 מיליארד דולר – כמעט כפול מהעתודות שבידי ישראל.

ישראל היא במקום ה-25 בטבלת המדינות המחזיקות ביתרות מטבע חוץ, וממוקמת לפני קנדה, נורווגיה ואיראן. אבל כאשר אנו בוחנים את היחס בין אוכלוסיית מדינת ישראל, כ-7.5 מיליון אזרחים, ליתרות המטבע שבידי הבנק המרכזי, עולה כי ישראל נמצאת באחד המקומות הראשונים בטבלה. במילים אחרות: ישנן מדינות רבות שאגרו סכומים גדולים יותר של מט"ח לעומת ישראל; אך כאשר בוחנים את היחס בין מספר התושבים לבין היקף אחזקות המטבע, ישראל מצויה בראש הטבלה – לאחר לוב, מפיקת הנפט הגדולה, ושווייץ, מרכז פיננסי בינלאומי.

קל להבין מדוע לוב, לפני עידן קדאפי ואחריו, מסוגלת לצבור עתודות מטבע חוץ בעקבות ייצוא הנפט; קל גם להבין מדוע שווייץ, שהיא מקלט המס המועדף על בעלי הון רבים ברחבי העולם, מסוגלת לכך. אבל... ישראל?

מה אומרים בבנק ישראל?

השאלה השנייה הנשאלת היא: מדוע בנק ישראל רכש, בשנים האחרונות, מאז 2008 ועם העמקת המשבר הקפיטליסטי, כמות כה גדולה של דולרים?

מי זה חיימה קרואנה, ומדוע לא שמענו עליו?

חיימה קרואנה הוא כלכלן ספרדי ושר האוצר לשעבר, המקורב ל"מפלגה העממית" השמרנית, שסיים את תפקידו ב-2006. הוא הואשם בידי בכירי הבנק המרכזי בספרד, בכך שהיה אחד מאבות "בועת הנדל"ן" – הענקת אשראי לבנקים ולחברות קבלניות, כדי שיוכלו להמשיך ולבנות ללא מעצורים, גם כאשר היה ברור, שאיש לא יכול לרכוש את יחידות הדיוור החדשות. בהמשך "נבעט למעלה", ומונה לתפקיד בכיר בקרן המטבע הבינלאומית. שם המשיך להתקדם, ולפני שנתיים קיבל מינוי בכיר עוד יותר: נגיד הבנק המרכזי של כלל הבנקים המרכזיים בעולם. בעיצומו של המשבר הקפיטליסטי, טבע קרואנה את הסיסמא "הצלה, הבראה ורפורמה". עוד אמר, כי "זה נורא לבזבז משבר כלכלי", וקרא לנצל את המשבר, כדי להעמיק "את קצב הרפורמות המבניות", כלומר – את יישום הגישה הניאו-ליברלית בכלכלה.

השינוי שהובטח, המשטר שנזנח

על מצב הרווחה והדמוקרטיה ברוסיה, עשרים שנה אחרי פירוק ברה"מ

מאת אורי וולטמן

בהפקת ערוץ 4 הבריטי) אומנם מזכירים מדינה אחרי אסון טבע, אבל במקרה של רוסיה – מדובר באסון מעשה ידי אדם. הקפיטליזם, בצורתו הפרועה ביותר, הוא שהוליד מצב בו רבע מהתושבים מתחת לקו העוני, ובמקביל – במוסקבה יש יותר מיליארדרים מאשר בכל עיר אחרת בעולם...

חירויות דמוקרטיות – הבטחה מול מציאות

יש הטוענים כי בכרירה שבין חירויות פוליטיות לבין זכויות חברתיות, הראשונות עדיפות על האחרונות, ולכן – המחיר האנושי הכבד שבפירוק השיטה הסוציאליסטית הוא הדבר אותו צריך היה לספוג, כדי לזכות בדמוקרטיה.

לא רק שההעמדה הזו היא מלאכותית, ושאינן סתירה בין צדק חברתי לבין דמוקרטיה מהותית, אלא שבכל אחת ואחת מחמש-עשרה הרפובליקות, שהרכיבו את ברית-המועצות, ישנו כיום שלטון הדורס את זכויות האדם והאזרח. לכן, מי שרצה "לוותר על הסוציאליזם, כדי לזכות בדמוקרטיה", מצא עצמו לבסוף ללא סוציאליזם וללא דמוקרטיה.

דוגמא בולטת לפעולות שלטוניות אנטי-דמוקרטיות ראינו בבחירות האחרונות בפדרציה הרוסית, שם ארגנה מפלגת "רוסיה המאוחדת" של פוטין זיופים בקנה מידה המוני. זכו לפרסום גם מקרים, בהם "העלים" משטרו של פוטין עיתונאים ואינטלקטואלים שהתבטאו נגדו.

ואילו ברפובליקה הסובייטית-לשעבר של קזחסטאן, טבחו לאחרונה השלטונות (17.12) בעובדים שובתים של תעשיית הנפט, הרגו 70 עובדים ופצעו למעלה מ-500.

אם כך, מי שביום השנה העשרים לפירוק ברה"מ, מברך על "החלפת הדיקטטורה בדמוקרטיה" – מספר בדיחה עצובה. אך המוצא החוצה מהרודנות ומהעוני אינו עובר, כפי שיש הטוענים, דרך שיבה מלאכותית אל העבר. ברוסיה, וברחבי ברית-המועצות לשעבר, דרוש משטר סוציאליסטי ודמוקרטי, משטר חברתי שבמרכזו האדם.

הפגנות הענק במוסקבה ובערים נוספות, בהן השתתפו למעלה מ-120,000 מפגינים, התקיימו (24.12) עשרים שנה בדיוק לאחר שפורקה ברית המועצות רשמית, בשלהי דצמבר 1991. נשיא ברה"מ ומזכ"ל המפלגה הקומוניסטית לשעבר, מיכאל גורבצ'וב, הקריא את נאום התפטרותו שעה שמעל הקרמלין הונף עדיין הדגל האדום עם הפטיש והמגל. בתום נאומו, הורד הדגל האדום מן התורן, ודגלה של רוסיה הצארית חזר להתנופף במוסקבה, לאחר 74 שנות סוציאליזם. עשרים השנים שחלפו מאז, היו שנים קשות. האמירות שנשמעו ערב פירוק ברה"מ, על כינון חברת שפע "כמו באמריקה", על חירות פוליטית ושמירה על זכויות אדם ואזרח – התגלו כהבטחות ריקות מתוכן, כאשליות.

בשנים האחרונות לפני הקריסה, הופגזו האזרחים הסובייטים בתעמולה שנועדה לשכנעם כי רק בקפיטליזם יוכלו להבטיח לעצמם חיים טובים יותר, של רווחה כלכלית בצד דמוקרטיה. צמאים לשינוי, לאחר שנים רבות של חיים במשטר שחולשותיו העיבו על הישגיו, רובם עמדו מנגד שעה שהמפלגה הקומוניסטית פסקה להיות מפלגת שלטון. רובם גם עמדו מנגד, שעה שמנהיגים אחדים של המפלגה הקומוניסטית קברו את פנקס החברות במפלגה, והובילו את המדינה לנתיב של הפרטה משתוללת, ומכירה בחצי-חינם של נכסי המדינה לידי קומץ אוליגרכים מתעשרים.

ההשלכות של השבת הקפיטליזם לרוסיה

ילצין והפוליטיקאים שסביבו הצדיקו, בשם כלכלת השוק, את מכירת החיסול של אוצרות טבע ושל תעשיות, שפותחו ונבנו בעמל של עשרות שנים בידי אזרחי ברה"מ. מפעלים, מכרות, ותחנות כוח, הפכו מנכסי כלל הציבור, לנכסיה של אצולה חדשה של בעלי-הון, שליטיה החדשים של רוסיה.

אותה אידיאולוגיה הצדיקה גם את הפיכת החינוך מזכות יסוד לסחורה שקונים בכסף; את סגירת שערי האוניברסיטאות בפני מי שאינן ידו משגת לשלם את שכר הלימוד; את פירוק מערכת הבריאות הציבורית והפיכתה לפרטית; את ייקור מחירי התחבורה הציבורית ומוצרי היסוד. להשבת הקפיטליזם היו תוצאות הרסניות לבריאותם ולחיהם של אזרחי רוסיה. כמחצית מהתינוקות הנולדים ברוסיה מאובחנים כחולים במחלות שונות בעת לידתם, שכן הטיפול באם, בתקופת ההיריון, הוא מינימלי.

תוחלת החיים פחתה דרמטית, והגיעה לשיעורים המקובלים במדינות עולם שלישי. כיום – תוחלת החיים הממוצעת ברוסיה אף פחותה מזו של הודו.

נגיף האיידס, שכמעט ולא היה קיים בתקופת ברה"מ, התפשט במהירות לאחר קריסת המשטר הסוציאליסטי, בעיקר בשל הזרקת סמים באמצעות מחטים נגועות. מעריכים, כי מיליון רוסים ימותו מאיידס עד שנת 2020.

נתונים דמוגרפיים (תוחלת חיים, לידות ומיתות) חושפים תמונת מצב המזכירה מדינה אחרי אסון טבע גדול. עד לאמצע המאה ה-21, תקטן אוכלוסיית רוסיה בכמחצית. הנתונים (הלקוחים מהסרט התיעודי "מותה של אומה",

הנשיא והפרקליטים

מאת יוסי סגול

הנשיא לשעבר משה קצב, הצליח להשיג עסקת טיעון מפוקפקת, שזכתה לביקורות נוקבות. סביר להניח, שאם עורכי הדין של קצב לא היו מהמובילים בארץ, הוא לא היה יכול להשיג עסקה כה מוצלחת מבחינתו.

לאחר ההרשעה המבורכת והכניסה לכלא, עולות מספר שאלות ותהיות: האם לא הגיע הזמן להגביל בחוק את סכומי הכסף שפרקליטים יכולים להרוויח עבור ייצוג לקוחותיהם? השוק החופשי מאפשר תשלום לא מוגבל לסנגורים, אבל משכורות הקטגוריים בשירות הממשלתי מוגבלות.

נוצר חוסר צדק בולט, כאשר משני צדי המתרס נמצאים עורכי דין, אשר ביניהם קיימים הבדלי שכר עצומים.

כדי להגדיל את הסיכוי של השופטים לרדוף צדק, הגיע הזמן להגביל את הרווחים, שעורכי דין זכאים לגרוף. אם השינוי יגרום לכך שתאבי ממון ינטשו את התחום, תהיה בכך ברכה. כך יישארו במקצוע בעיקר אלה שעדיין זוכרים כי בית המשפט הוא היכל של צדק, ולא היכל של ממון.

פליאה על פתיחת הגבולות

מאת לילך ובר

"לא תהיה מדינה, אם לא תהיו בני אדם, ותאמצו את הגישה של היהדות העיראקית לנהל משא ומתן", אמר סמי מיכאל בכנס על ספרות בחיפה, שנערך במכון אמיל תומא בשבוע שעבר

כדי להדגים את הרזולוציה הגבוהה, בה תיאר חביבי את חיפה, הוא מספר על הליכה עם חביבי בשדרות הציונות פינת רחוב הגפן. חוקר הספרות שאל את הסופר, אם עמוד החשמל לידו הם עוברים הוא זה שנפגע ב-48. חביבי ענה בחיוב והביע תמיהה על כך שידע. גנאים ענה לו שקרא על כך בספריו. ספרות שמאפשרת הכרות אינטימית עם המרחב. לקהל מחולקים דפים מהספר, וגנאים קורא בהם בקול.

מה ניתן לקלוט ביום עיון, מבלי לדעת את השפה בה הוא מתקיים? למרות ובגלל התרגום הסימולטני, בעיקר מבוכה. סמי מיכאל אמר, שהציונות היא הניגוד המוחלט לתרבות הערבית בארץ. הרבה כוחות הושקעו במחיקת התרבות המקומית, פרי דמיונם של סופרים שלא הכירו את עולם המושגים של העמים הערבים.

ביום שני (9.1), תתקיים הרצאתו של דויד ברק "קריאות ב'שיבה לחיפה' לע'סאן כנפאני וב'אלטנוילנד' לתיאודור הרצל", מפרספקטיבה של פילוסופיה פוליטית. זהו המפגש השלישי בסמינר לפילוסופיה עכשווית, שנועד לקשור בין עיסוק בהגות לבין השינוי הרדיקלי, שמתרחש במרחב הציבורי. המפגשים מתקיימים בימי ב', אחת לחודש, בשעה 20:00, במועדון "תיכון- אווסט" (בלפור 2).

מוצאי שבת. הרחובות כמעט ריקים. שאריות של מבקרים בפאתי ואדי ניסנאס. בדרכי לכנס "הספרות בחיפה, חיפה בספרות" במכון אמיל תומא ללימודים פלסטיניים וישראליים. מגיעה בזמן למושב השני. מתחת לבניין שכן עם מבט תמה מנפנף על שיפודים. בקומה שמעל, המושב הראשון בעיצומו. המארחים מצביעים בראשם על עמדת האוזניות, שמאפשרות תרגום סימולטני לעברית. אני בוחרת לעמוד בצד, ולראות אם אני מבינה משהו בלי.

הכנס הוא חלק מפרויקט "מורשת חיפה", שמטרתו ללמוד על העבר של העיר, כדי להאיר את חיי היומיום בעיר. האולם מלא נשים ואנשים, שבאו לשמוע דברי ספרות, וגומעים את ההרצאות בשקיקה. החיים בגטו תרבותי מייצרים סקרנות בריאה.

סלמאן נאטור הזכיר את "החג של החגים", כנראה בהיתול, שכן, הקהל צוחק. יש הרבה סיבות לצחוק כשחושבים על החג של החגים. הערבית שלי לא מספיק טובה, אז אני מנסה לתת לכל האפשרויות להתקיים במקביל, ולא לבחור מילים שיתרגמו דעות קדומות לעברית.

בהפסקה לקחתי אוזניות. מכרה סיפרה שבמושב הראשון דיברו על הספרות שהייתה בחיפה. לא מאד אופטימי. אני עוברת לתדר המתאים באוזניות. המנחה, שלא קלטתי את שמו, מסביר שהוא לא היה אמור להיות המנחה, ומזכיר נצ'ר או תקלה אחרת.

את המושב פתח **סמי מיכאל** בערבית ונוצר יחד עם הקהל בימים בהם כתב בעיתון "אל-אתיחאד", תחת הפסבדונים "סמיר מארד". למה סמיר מארד? מיכאל עבר לעברית ואמר, שמתוך צניעות, התקשה לפרסם בשמו בצד אמיל חביבי ואחרים, אשר עבורו היו ענקים, בעיתון שקרא בהערכה עוד כשחי בבגדד.

אחריו עלתה לדבר ד"ר **כאות'ר ג'אבר** מהחוג לספרות ערבית באוניברסיטת חיפה. ג'אבר הציגה את הנובלה "שב לחיפה" מאת ע'סאן כנפאני, ועמדה על טיב התיאור של חיפה בליווי צילומים, שמציגים רחובות, ששמש שונה, ואת הנכבה בחיפה. חייל בריטי מיישיר מבט למצלמה, רובה בידו, וברקע פליטים פלסטינים עולים על אניות בנמל חיפה. הגירוש מחיפה, כידוע, היה דרך הים.

המילה "חיפה" מופיעה 35 פעמים בנובלה. המכונית והשער, שהיו צבעוניים לפני '48, מומרים במכונית אפורה, בה מגיעים ספייה וסעיד לביתם בחיפה מרמאללה. בעלת הבית בשנת '67 היא ניצולת שואה, ובנם חונך ככנה. זו שיבה מעוותת, אומרת ג'אבר, שיבת המובסים, המלווה באשמה על כך, שעזבו את חיפה, ובפליאה על פתיחת הגבולות, שאפשרה לזוג להגיע לחיפה. זה לא קרה באף מלחמה בהיסטוריה.

הפאנל נחתם בדבריו של פרופ' **מחמוד גנאים**, ראש החוג לספרות באוניברסיטת ת"א, על חיפה של אמיל חביבי.

נפטר הסופר והעיתונאי סאלם ג'ובראן

המשורר והעיתונאי הוותיק סאלם ג'ובראן נפטר בשבוע שעבר, בגיל 71, בעיר נצרת. ג'ובראן נולד ב-1941 בכפר פקיעין, וסיים תואר ראשון בשפה וספרות אנגלית והיסטוריה של המזרח התיכון באוניברסיטת חיפה.

ב-1962 הצטרף למפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י) והיה ממייסדי החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש). בין השנים 1987-1992 היה עורך היומון הקומוניסטי "אל-אתיחאד", ולאחר מכן – עורכו של הירחון הספרותי "אל-ג'דיד". כמו כן, כתב מאמרים רבים לעיתון הלבנוני "א-נהאר" ופרסם מאמרים בשבועון "זו הדרך".

ג'ובראן פרסם שלושה ספרי שירה בערבית: "חברי השמש" (1981), "שירים מרותקים" (1974) ו"מילים מהלב" (1971). בשנת 2007 זכה בפרס משרד המדע, התרבות והספורט ליוצרים בשפה הערבית.

מאות השתתפו בהלווייתו (20.12), שנערכה בכפר פקיעין, ביניהם אישי ציבור ערבים ויהודים, קרובי משפחה, פעילי מק"י וחד"ש ותושבי הכפר.

את ג'ובראן ספרו מזכ"ל מק"י, הסופר מוחמד נפאע, ואחד ממנהיגי מק"י הוותיקים, בנימין גונן. שניהם ציינו את דרכו הארוכה של ג'ובראן בפוליטיקה המעמדית ובשירה.

הסגל הזוטר מקפיא השביתה באוניברסיטאות

נחותים יותר. "לא יתכן שעובד ותיק יקבל שכר הוגן לשעה, כשלידו יושב עובד חדש שמקבל שכר מינימום", מסר אלון מרקוס, עובד המוקד, שהועסק בעבר על ידי הבנק.

ביה"ד פסק לטובת עובדי "הוט"

לאחר שהנהלת חברת הכבלים "הוט" התנכלה לטכנאי החברה, אשר 700 מהם התאגדו בהסתדרות והקימו ועד פעולה, עתרה ההסתדרות לבית-הדין האזורי לעבודה בת"א. ביה"ד קבע (20.12) כי ההנהלה פגעה בזכות ההתארגנות של העובדים, ואסר עליה לנקוט באיומים כלפי עובדיה.

נחתם הסכם קיבוצי בוויזה כ.א.ל

עובדי חברת כרטיסי האשראי כ.א.ל, שהתאגדו במסגרת ההסתדרות, חתמו (21.12) עם הנהלת החברה על הסכם קיבוצי, במסגרתו יקבלו תוספות שכר של 30%-35% במשך שלוש שנים, בנוסף לשיפור ניכר בתנאים הסוציאליים. לפי ההסכם, יזכו 1,400 העובדים גם להטבות נוספות: הגדלת ההפרשה לפנסיה, השתתפות במימון גני ילדים וקייטנות, הגדלת תשלום עבור ימי הבראה, תוספת ימי חופשה, קרן השתלמות, מענקים לעובדים ותיקים, תוספת ביגוד, חזר מוגדל של הוצאות נסיעה, מלגות לילדי עובדים המתחילים בלימודים אקדמיים, נופש שנתי, ותווי שי לחג.

זכאות הצבעה בבחירות להסתדרות

בחודש מאי 2012, יתקיימו הבחירות לוועידת ההסתדרות ונעמת ולראשות ההסתדרות. סניפי מק"י וחד"ש נקראים לבדוק את זכות הבחירה של החברים והאזהדים בכתובת: <http://tinyurl.com/histadrut>. ערעורים על אי-הכללה בפנקס הבחורים ניתן להגיש עד 22 בינואר.

מק"י וחד"ש – חיפה

ביום רביעי, 28 בדצמבר, בשעה 19:30

במועדון "הקונגרס", יוחנן הקדוש 39, ואדי ניסנאס

מערך הכוחות החדש במזה"ת והצורות החדשות של התוקפנות האימפריאליסטית

ערב עם מוחמד נפאע, מזכ"ל מק"י

הכניסה חופשית. לפרטים: 052-8330046

חוג אחווה

שדרות בן-גוריון 39, חיפה

ביום חמישי, 29 בדצמבר, בשעה 19:30

הסוציאל-דמוקרטיה הסקנדינבית

ערב עם ד"ר עמי וטורי

הכניסה חופשית. לפרטים: 050-5913015

הפורום המתאם של ארגוני הסגל האקדמי הזוטר הודיע (22.12) על הפסקת השביתה באוניברסיטאות. ההודעה פורסמה בתום משא ומתן אינטנסיבי, במהלכו הושגו הסכמות תקציביות בין נציגי הסגל הזוטר לבין נציגי ועד ראשי האוניברסיטאות (ור"ה), בגובה של 40 מיליון שקלים. על פי ההסכם בין הצדדים, תושעה השביתה למשך 21 ימים, בהם יימשך המשא ומתן על יתר דרישות הסגל הזוטר, במיוחד אלו הנוגעות לביטחון התעסוקתי.

המתווה כולל תוספת של 23% לשכר המאסטרוניטים, תוספת שכר רוחבית של 12% (שלושה אחוזים לשנה במשך ארבע שנים), תוספת שנות ותק לעמיתי הוראה, החלת הסכם עמיתי הוראה על תכניות חוץ תקציביות, שיפור בתקציב קשרי מדע, וכן תוספת לפנסיה של אחוז אחד.

השביתה, אשר נמשכה חמישה ימים, הקיפה אלפים מחברי ארגוני הסגל הזוטר: מתרגלים, עוזרי הוראה, עמיתי הוראה ומורים-מז-החוץ. השביתה התקיימה בכל האוניברסיטאות, למעט באוניברסיטת בר-אילן ובטכניון, שם החליטו ארגוני הסגל הזוטר שלא להצטרף לשביתה.

השביתה גרמה שיבושים קשים בלימודים, מאחר שחברי הסגל הזוטר אחראים על למעלה מ-50 אחוזים משעות הלימוד באוניברסיטאות.

יצוין, שקבוצות סטודנטים, וביניהן תא חד"ש באוניברסיטת תל-אביב, וכן ההתאחדות הארצית של הסטודנטים, קיימו פעולות שונות לסולידריות עם השביתה.

הוקם מטה נגד הפרטת הנמלים

עובדי נמלי הים בחיפה ובאשדוד הקימו (21.12) מטה מאבק משותף במטרה לטרפד את יוזמתו של שר התחבורה, ישראל כץ (ליכוד), להקים רציפים פרטיים חדשים בצפון נמל אשדוד, צעד נוסף לקראת הפרטת הנמלים.

לדברי יו"ר ועד העובדים בנמל חיפה, מאיר תורג'מן, תפקידו של ועד העובדים הוא לדאוג לביטחון תעסוקתי. לכן יפעל המטה, כדי להבטיח שכל הרציפים שייבנו בעתיד יתופעלו אך ורק בידי עובדי הנמלים. פעילי המטה הודיעו על כוונתם לדרוש, במסגרת כנס איגוד עובדי התחבורה בהסתדרות, הכרזת סכסוך עבודה בנמלים.

הפכו עובדי קבלן – והתאגדו

עובדי המוקד הטלפוני של בנק ירושלים קיבלו לאחרונה מכתבי פיטורים, לאחר שהמוקד הועבר למיקור חוץ. הנהלת הבנק הודיעה להם, כי הועברו להיות מועסקים על-ידי חברת "טלאול", ולמעשה – הפכו עובדי קבלן.

העובדים התאגדו בארגון "כוח לעובדים", והוועד הוכר כוועד יציג. העובדים מוחים על העברתם להעסקה על ידי חברת "טלאול", ודורשים לחזור להעסקה ישירה.

לדברי העובדים, עם המעבר למיקור חוץ נוצרו שתי דרגות של עובדים: עובדים שהועסקו בעבר על ידי הבנק, ועובדים חדשים שנקלטו לאחר המעבר, ומועסקים בתנאים